

РСФСР-н Деед Советин хойрдгч сессий

Ноябри 25-д Кремлевск Ик бааш-
ньд РСФСР-н Деед Советин сессий
көдлмшэн цаарандан кел. РСФСР-н
Деед Советин Ахлагч В. И. Прохоров
Главмосстройин начальник депутат
М. А. Губановд үг бгв.

Эн эврийн үгдэн, хотл балгсна
тосхлтин делгрлтин тускар темдглв.
Эн джилн чилгч күртл гермуд тос-
хлгсна предприятиес амтн байдл 2 сай
квадрати метр гермуд болн нань чи-
ги онгдлал гермуд бэрхд кергтл ма-
териалууд кедж гаргхын, дарук джи-
лднх тергүн хойр холван икдлхын.

1960 жил, Москва балгснд, бр-
гяр механизаци олазл болн икяр сб-
ри тосхл кедл орч болхын. Бол-
лв ода бийнх кесг олн көдлмш гарар
кегдн. Тосхлтин машин тосхлгсна
промышленность, проекти научн-
шиндлгн болн зураг организац-
ст багь механизаци не онгь бгх кер-
гтл гиж Губанов келв.

Москван тосхачир долан джилн
эргцд невр капиталн тавц угагьар
зура дееран 1 сай квадратн метр ам-
тн байдл орм тосхх даалгьвр авч
гидж эн герчлв. Ут-турштан долан
джилн эргцд хотл балгснд 20,5
сай квадратн метр амтн байдл орм
тосхлгхын — терн цуг советск Посна
джилмүд тосхлгсн амтн байдл көр-
нхгэс 2 сай үлү, тигчкэд, революц-
ин өмнк Москва, амтн байдл көрн-
гэс хойр холван шаху үлү.

Сессийд орлчачир икяр соньмсдл
депутат М. В. Бобковин (Рязанск об-
ласть) келсиг совьсцхав. Эн обла-
стин күч-көлсчир даалгьврэн күцэх-
эр — эн джил Государствд 150 ми-
нхгын тонн мах худхар, онгдланар
келхлн ниди джилнхэс гурви холван
үлүгьар худхар ноолда делгрүлджэ-
хын тускар келв. Малин халхд көд-
лхл гиж 7 минхг гар коммунист-
ир болн дундин медрлгт олн багь-
чуд йовулгдв. Колхоз, совхоз бол-
гынд малин хот болх өвсн болн эр-
ни-шишэ икяр тэргдэд, мах бэрдг гур-
ртимд бүрдэгдв.

Ур Бобков хурдн гидгяр Мешерок
дора газрт баях сэн газр болн Ока
шидр баях царнхгудиг олазл селвг
бгв. Энн — Москва шидр алтн йо-
рал, зер-земшин болн малин эдл-
ушын бөдлгнхэс ик көрнхг. Тер мет
Мешера амрхд чгтн, турист болад
йовхд чигн болн бичкхдүн эрүл-ме-
нд хархн түст дедл саяхн газр.

Депутат Ч. Б. Уинаов (Кабардино-
Балкарск АССР) долан джилн түрүн
джил республикин күч-көлсчирт про-
мышленностиг болн селанэ эдл-аху
улам цааранднх делгрүлгч джил болв.
Арвин сарин зура давулдж күцэгдв.
Сэн үргэд авгдв. Долан джилэ аура
республикин делгрлгд улам саяхн эр-
гц секднэ. 1959—1966 джилмүдт
промышленностин гүртм продуцт гар-
гьлгын 2,7 холванд икдхын. Ик-ик,
кесг олн промышленнэ предприятиес
тосхлгхын. Буудл, зер-земш, вино-
град, темс гаргьлгын эвбэр бөдлхын
гидж келв.

Кабардино-Балкард гидрометал-
лургическ завод хурдар тосхлхн бол-
н искусствени булгьар келгнэ ком-
бинатин тосхлгит түргдүлхнх дөнх
кергтл гиж цааранднх эн келв. На-
льчикд эрк биш проекти институт
болн металлургическ механическ эд-бод
кед Ленинградск институтин филиал
секхн гиж эн үгдэн төгсөв.

Депутат С. А. Афанасьев (Ленин-
град) промышленностиг залгсна шин
явнин таастан тускар келв. Ленин-
градск экономическ административн
района производствин кемднэ
1959 жил, 1956 джилнэр болхла
26,6 процентд өсв, күч-көлснэ гарц
23,4 процентд өсв. Техническ делгр-
лтин төрмүд күцэмднхэс кевэр хагьл-
гддана. 1960 жил 1700 гар изде-
льсиг солад, ясулх болн кесг минь-
гын шин бгдг цагин машин болн при-
бормуд кедж гаргьх темдглгд гиж
эн келв. Ирх джилд механизированн
болн автоматизированн лийнхын
тонь 4 холванд өсхын, 56 цехмүд
болн 155 участк комплексн механи-
зацта болн автоматизаци болхын.
Культури-бытовой болн эдл-аху д
кергдгд эд-тавр улам икдхын. Кедж
гаргьдх издильс зүсн-зүүл болхын.
Эдл-аху эд-тавр кедж гаргьлгьд
совнархоз невр дэки 30 завод орл-
цулджана. 1960 джил бөдлн чинртл
шин телевизормуд олар кедхын, тер
тоод кеерүлдж үзүлгд, бичкн барата,
полупроводниксар кесн радиоприем-
никүд болн нань чигн тоотс кедж гар-
гьлгхын.

Депутат М. П. Чувашова (Удмурт-
ск АССР) үг бгдв. Эн келхлэрн
республикин селанэ эдл-аху күч-көл-
счир бгдг цагт улам шундж, КПСС-н
ЦК-н болх Пленумиг сэн кевэр тос-
хар гүджднэ гив. Республик бол-
гласнх урд селанэ эдл-аху эдл-уш
хулдлгнэ джилэ зура болн промыш-
ленн продуцт кедж гаргьлгнэ арвин
сара зура күцэв.

Н. С. Хрушев США ордж ирсн төв-
анүн баялгнэ кергт ик чинртгэ-
нх Н. П. Чувашова темдглв.
Удмуртск АССР-т селанэ эдл-аху
электрификац орулхиг болн геолого-
разведочнх көдлмш түргдүлгтл гидж
эн келв.

Депутат Б. М. Жеребин (Кемеровск
область) КПСС-н XX хургин тавсн
төрмүд — 10—15 джилн эргцд
орн-нутгин дорд үзгнн районд гурвд-
гч ик гисн металлургическ эрнхг
бүрдэхин гисн күцэмднхэс кевэр кү-
цэгдднэ гидж темдглв. Кузбассд,
Западно-сибирск металлургическ за-
водин тосхл делгрүлгднэ, Куз-
нецк комбинатиг брджүлдж ясул-
дг эклв. Джил чилгч өнд шин күчтл
доменн беш болн коксовой батарея
өдлврт бгдхын.

Төрүлэ хамдн, эн долан джилн
эргцд Кузбассд цө болд гаргьлгын,
төрмү руда гаргьлгнэ бөлтэс эвбэр
давджана. Тегэд, Кузбасс болн Ха-
к-ассд төмрү руда гаргьлгьд эрк биш
брджүлхн гиж эн заав.

Трибун деер П. М. Морчагин (Ива-
новск область) гарч ирв. Советск
Союзд кедгд кеичр эдин кемднхгяр
болхла, Ивановск экономическ район
терүнд түрүн орм эзнлн гидж эн кел-
лв. Долан джилн сүл джилднх эн
орн-нутгт кедгд кеичр эдин 27 про-
центнх эс гидж 2 миллиард гар метр
эд кеддхын. Энн — күн болгнд
10 метр эд болджана. Долан джилн
эргцд машинд тосхлгнэ, металл эд-
бод келгнэ болн химическ промыш-
ленностин халхд эвбэр ик онгьдартл
болхын; эдл-уш кедж гаргьлгын эн
халхар 2,5—3 холван өсхын.

РСФСР-н олн амтнэ эдл-аху дел-
грлтин зураг болд 1960 джилн бю-
джет батлхн туск селгүдиг депутат
дөнхнв.

Красноярск крайин хурдн делгрл-
тин тускар эврийн келсн үгдэн де-
путат П. П. Иванов келв. Огдг цагт
крайин промышленность хойр хонгын
эргцд, цуг 1913 джил кедж гарсна
дүнхгэ эдл-уш кедж гаргнэ. Чолун
нүүрсн болн руда икяр гаргьлгнэ,
модн бөдлгдлж, эд-бод кегднэ. край
Дорд Сиврин ик гисн энергетическ
центрт хуврджана.

Крайин колхозмуд болн совхозмуд
сүл джилмүдт 1 сай 200 минхгын
гектар эмнн болн амнгрхсн газр эдл-
врт орулдв. Обрхн гурвин джилн
эргцд 400 минхгын гектар шин газр
олзлгдхын. Тегэд крайд шин 25
совхозмуд бүрдэхын гидж эн келв.

Депутат М. Н. Орлов (Ярославск
область) РСФСР-н олн амтнэ эдл-аху
зуран халгдлж баях проекти
вл баялгн болхла республикин олн
амтнэ эдл-аху цуг аньгсан тасрхан
уга делгрлтин йовуд болджана. Онц-
лад келхлэ, Ярославск областин эко-
номик хурдар бөднэ. Предприятн-
сар олзлгдэд уга йөрвгсиг долан
джилэ зурагьар 1961 джил күцдх
кемднхэс эдл-уш гаргьлгынх хургч
эв-аргь бгв.

Химическ болн резиновой промыш-
ленность ик орм өзднэ гидж
цааранднх депутат келв. Волв, өндл
кергтл тоот онгдлал райондас авч ир-
гднэ. Эн баяд нефть эд бод кедг
Ярославск заводин тосхлгт төгсөд өд-
лврт бгдлгдл, онгьдөрх эвбтл. Волв
өнүнэ тосхлгт Вир шашнхгднэ йовна.
Тегэд, республикин Министрмүдин
Советиг, эн ик чинртл предприятин
тосхлгтин түргдүлгтл гидж депутат
сурв.

Алапаевск металлургическ комби-
натин көдлгч депутат В. А. Кайгородо-
ва (Свердловск область) келхлэрн,
Свердловск экономическ района күч-
көлсчир авсн даалгьврэн — гүртм
продуцт кедж гаргьлгнэ кемднхг-
ын долан джилэ зуран темдглсн
болзгаснх нег джил өмн күцэх болсан
күцэхлэр цуг күчн-чидлэн тавднх шун-
джана гидж келв.

Алапаевск металлургическ комби-
натин сэн көдлмшинх темдглж кел-
хлэрн үр Кайгородова эн тоот, обо-
рудованнхиг олзлгнэн ясулад, техно-
логиг онгьдөрүлдж ясулад, авто-
матизаци болн механизаци олазлсн учр-
ар күцгдв гидж келв. Комбинатд дө-
рднэ шин янз бртэр делгрүлгдв. 46
бригад коммунистическ нернэ тө-
лө, кесг зун нүүрлчир — коммуни-
стическ күч-көлснэ ударникхн нер
зүүхн төлө ноолдджана.

Трибун деер депутат А. М. Герба-
чев (Тульск область) гарч ирв. Олн
амтнэ эдл-аху эн джилн зура кү-
цэлгнэ бэргдсн дилвирмүдин тускар
келхлэрн эн, баярн газрин промыш-
ленностин бүрдэмднхнх онгьдөрүлдж
ясулгнэ тускар тодрха кевэр кел-
лв. Эдл-аху эн халхд залврнх онгь-
дөрүлсн сэн аш бгв. Капитальн тавц
саянэр олзлгнн тегдгдв. Предприятн-
сиг батрулдж шинлигдүлх эв-аргь
бгв. Тегэд баярн газрин медал баях
РСФСР-н 1958 джилэ Государственн

промышленностин болн тосхлтин ма-
териальн-техническ теткврнх эрк
биш ясулхын гидж депутат тоол-
джана.

Олн амтнэ эдл-аху делгрлтин зу-
раг болн республикин 1960 джилэ
бюджет батлхнх туск селгитг эн дө-
нхнв.

Сессийд халгдх гидж тавгдднх
республикин олн амтнэ эдл-аху
делгрлтин зура болн бюджет мана
орн-нутгин төвкнүнд дурта полити-
киг, Коммунистическ партин болн
Советск правительствин улам цааран-
днх мана Төрснхэс экономическ күчи-
нх батлхар тасрхан угагьар келдгнх
тодрха кевар үзүлгднэ гидж депу-
тат М. Н. Яновлев (Брянск область)
келв.

Олн амтнэ эдл-аху делгрлтин
зуран Брянск экономическ районгяр
промышленн продуцт гаргьлгынх 2,3
холванд болн машин тосхлгьар 3,5
шаху холванд өсхиг темдглжана.

Иргч джилн зуран чинртл гисн
техничко-экономическ үзмдиг дегц
бөдлүлгн болжана гидж эн темд-
глв. Промышленность көдлгдх нег
күүнэ көдлмшин гарцн 1959 джи-
линлэ дүнхгүлхлэ, 16 процентд өсх
зөвтл. Эн джил авсн ору дорхнх күс-
дундур холван үлү ору Государств
авхын.

Роспотребсоюзин правленэ ахлагч
депутат А. И. Галкин келхлэрн, рес-
публикин потребительск кооперац
член-пайщик болдж 20 сай шаху
күн баанэ гив. Селадэр баях амтнд
потребкооперац 1953 джилэс авн
1959 джил күртл, урдк 5 джилн
эргцд худлгдсн эд-таврас 2,5 холван
үлү эд-тавр худлв. Джил ирвас бөд-
лн чинртл хот-хол, сэн-саяхн хувц-
лун болн гонсн-башмг баядлджирг-
лд кергтл таалта — холодильникүд,
хувц угадг машин болн нань чи-
гн тоотиг керглгнх улам бөсд йовна.
Улгүрлхд, электротавармуд худлгнх
эн джил 1953 джилнэр болхла 10
холванд өсв.

Ур Галкин гүүлганэ шинлигдүл-
гдсн автокөдлг кедж гаргьлгынх, ачл-
гнэ болн буулгьлгнэ көдлмшиг ме-
ханизировать кех тоотиг кедж гаргь-
хиг икдүлх селвг бгв.

Депутат Е. Е. Урубно (Оренбургск
область) областин газрин ор ямаран
дүнхгэ элвг, байн зөбр хадгьлж бая-
хн тускар келв. Сүл джилмүдин эр-
гцд эн зөбр, урдкар болхла, эладэр ол-
злгддана. Шидр, 8 шаху процент ула-
н мөлтгтл гайск рудан түрүн зуу-
гьад тонн руда өкллж авгдв.

Областин промышленн тосхлтин тө-
рмүдэр келхлэрн, үр Урубно
РСФСР-н Госплана көдлгчир өдлврт
бгдх тосхлгтин оборудованнх дилг-
лэрн зэрмдэн онгын багьар тавдг
йовдл харгнэ. Оборудованнх авч
ирх цагин, тер тосхлгит өдлврт бгх
цаглань ирлчлш. тегэд тосхлтин
йовудтнх харшлгдт саам харгьна гидж
үр Урубно келв.

Олн келн амтнэ Дагестана селанэ
эдл-аху болн промышленность дел-
рджэхин тускар Назербашск нефте-
промыслд мастер болдж өздлгдх
депутат Магомед Омаров келв. Рес-
публикад бгдг цагт газ болн нефть
гарчлх шин ормс олзлгддана гидж
эн келв. Тегэд СССР-н науисн Ака-
демжн Дагестанск филиалин произво-
дственн көрнхгнх батлад, нефтин
зөбр халдг номтврнн күч-эдлснх
ясулах эв-аргь бүрдэхин гидж селвг
бгв.

Тер мет күндүлврт РСФСР-н селанэ
эдл-аху министр депутат С. В.
Нальченко, депутат Н. И. Таврад
(Якутск АССР), депутат В. М. Гав-
рилов (Марийск АССР) орлцв.

Ноябри 26-д Москвад Кремлевск
Ик баашньд РСФСР-н Деед Советин
Ахлагч депутат В. И. Прохоров сес-
сийг ахлв. РСФСР-н олн амтнэ эдл-
аху делгрлтин 1960 джилэ Госу-
дарственн зуран тускар келсн док-
ладар, республикин 1960 джилэ
Государственн бюджетин тускар бол-
н 1958 джилэ бюджет күцэлгнэ
тускар келсн докладин күүндүрт
29 күн орлцв, гидж эн сонхсх. Те-
гэд, күндүлв келгнх уурулхын гидж
сессий шиндвр авб.

РСФСР-н Министрмүдин Советин
Ахлагч дарук, РСФСР-н Госплана
Ахлагч депутат В. Н. Новиков товчлч
үг келв. Тегэд, РСФСР-н олн амтнэ
эдл-аху делгрлтин 1960 джилэ Госу-
дарственн зуран Закаг сессий нег
дуугьар батлдж авб.

Даруны РСФСР-н финансин мини-
стр депутат И. И. Фадеев товчлч
үг келв. Тегэд, РСФСР-н 1960 джилэ
Государственн бюджетиг оругьарнх
болн гаругьарнх ут-турштан
232.125.852 минхгын арслнх мөнх-
гнд сессий батлад, даруны РСФСР-н
1960 джилэ Государственн бюдже-
тин туск Зака батлдж авб. Тер мет
РСФСР-н 1958 джилэ Государственн

бюджет күцэгднэ туск тооцаг батлх
шиндвр авгдв.

Сессий, гурвдгч төрөн, РСФСР-н
Деед Советин депутатиг дуудж авч
диг-дарана туск Закана проевтин
туск төр халгьлгнх орв.

Доклад келхлэ гидж РСФСР-н Де-
ед Советин законодательн Комиссин
ахлагч депутат В. И. Крестьянинов
үг бгдв. Сунгьгачир депутатиг ду-
удж авна гидж эвч социалистическ
демократийн голлгч принципнх не-
гнх болдж, олн-амтнэ йосан гарган
ларлгнэ герчнх болдж, депутат
олн амтнэ өмн лавта кевэр даалгь-
врта болдгнх медүлгнх болджана
гидж эн темдглв.

Советск Союз чинртл шин кемд-
коммунизм делгү тосхлгнэ кемд орв
гидж үр Крестьянинов келв. Соци-
алистическ Государственностин голл-
гч үзгнх ода болхла, советск демокра-
тийг цуг халхарнх делгрүлгнх,
коммунистическ обществн тосхлгд
олн амтн бргяр бийнх шундж орлц-
лгн болджана. Тегэд эн девснхд
күч-көлсчирнх олнх организац болд
Советмүдин ичлнх үлү гидлэр
бөсднэ. Сүл джилмүдт эдлгх,
болн культури тосхлгд союзн респ,
бликсин ичлнх кемднх угагьар
бөс гидж докладчиг темдглв. Зура
келгнх, промышленностин болн се-
ланэ эдл-аху төрмүд халгьлгнх,
финансин болн бюджетн көдлмшг,
йос гаргьлгнхд тегднэ зөвнх зөвар
икяр брджүлгв.

Эн баядд Арсән Федерацин Де-
ед Советин болн эвүнэ депутатин
даалгьврнх болн зөвнх цань угагь-
ар бөсднэ. Олн амтнэ өмн бөдлн
ик даалгьврта боллгн депутат бол-
гнхд бөрхнх медгдх зөвтл. юнхгэд гих-
лэ эврийнх тер арүн зөвөн олн амтн
а с авсн болд. т е г а д э в
р а н н х о л н а м т н д ү н н с е
д л а р н ц е р г л г н х н а н х к ү н д т а
б о л н д а а л г ь в р т а й о в д л у т а м ö н .
К е м р о л н а м т н а с а в а н -с е д к л к ү ц а л
у г а . д е п у т а т и н б ö д а н б о л н к ү н д т а
н е р н д и р л ш и г о х а д ж г ь р й о в д л г а р
г ь а д б а а с н ц а г т , т и н и м д е п у т а т и г
с у н г ь г а ч и р д у у д ж а в а д , т е р ү г а р
ү н з ö в а с н х а г ь ц у л х з ö в т а м ö н .

Цааранднх Закана проектин голл-
гч баялгн тускар келхлэрн
В. И. Крестьянинов, энүг батлдж
авлгн олн амтнэ өмн депутатин
даалгьврнх улам бөдлүлэд. тегднэ за-
лгьлгднх күч-көлсчирнлэ брджүл-
хд нөкд болад, коммунистическ тос-
хлтин алдр ик төрмүд күцэлгнх
Советмүдин кедг көдлмшг бргяр амт
орлцулхд нөкд болх зөвтл, гидж те-
мдглв.

Доклад болсн күүндүлврт депута-
тр Н. Д. Вахин (Кови АССР),
Л. П. Лынова (Смоленск область),
Г. И. Андросов (Омск область),
С. В. Сартаков (Читинск область),
орлцв. Цуг бөсдж келсн улс Арсән
Федерацин Деед Советин депутатиг
дуудж авлгнэ диг-дарана туск За-
кана проектин ик чинриг темдгддн,
энүг батлхын гидж келцлэв.

РСФСР-н Деед Советин депутатиг
дуудж авлгнэ диг-дарана туск За-
кан нег дуугьар батлдж авгдв.

Сессий РСФСР-н Деед Советин не-
гдгч сессийнх хөдн гарсн РСФСР-н
Деед Советин Президиумин Указмуд
батлгьнд орв. Эн төрэр РСФСР-н Де-
ед Советин Президиумин сеглэтр де-
путат С. Д. Орлов бөсдж доклад келв.
Сессий Указмудиг батлв.

Завер болсна хөдн КПСС-н ЦК-н
Президиумин члдин кандидат депу-
тат үр П. Н. Поспеловд үг бгдв. Па-
ртийн багин болн медэтл депутатн-
рин Советин нернх деерас эн РСФСР-н
Деед Советин Президиумин Ахлагч
тускар селвг орулдж бгв. Ур Н.
Игнатов гол көдлмшгэн КПСС-н ЦК-н
сеглэтрт үлдх зөвтл гидж КПСС-н
ЦК тоолджана. Тер учр деерас энүг
РСФСР-н Деед Советин Президиумин
Ахлагчин даалгьврас сүлдхнх туск
селвг орулдж өгдднэ. РСФСР-н
Деед Советин Президиумин Ахлагч
КПСС-н ЦК-н член, РСФСР-н Деед
Советин депутат, РСФСР-н Министр-
мүдин Советин Ахлагчин дарук Н. Н.
Органовиг сунгьлхнх гидж селвг бг-
гдднэ, — гидж үр Поспелов келв.

РСФСР-н Деед Советин Президи-
умин Ахлагчин даалгьврас депутат
Н. Г. Игнатовиг сүлдхнх тускар бол-
н РСФСР-н Деед Советин Президи-
умин Ахлагч депутат Н. Н. Органовиг
сунгьлхнх тускар сессий тогтавр
авб.

Н. Н. Органовиг РСФСР-н Деед
Советин Президиумин Ахлагч сунгь-
гснх учр деерас терүг РСФСР-н Ми-
нистрмүдин Советин Ахлагчин дару-
кас сүлдхнх тускар шиндвр авгдв.
РСФСР-н Деед Советин тавдгч ху-
ралгнэ хойрдгч сессий көдлмшнх
төгсөв гидж зарлгдв.